

Modernizm, modernizm sonrası (buna bazen geç modernlik bazen da post modernizm denir) ve sonrasındaki sosyoloji...

Yeni olarak kastettiğim budur.

Sosyolojinin bütün aşamalarında Fransız ve Alman sosyologların yeri büyüktür. Durkheim, Weber, ilk sosyologlar arasında sayılan Marx, Simmel, Bourdieu, Habermas, Lyotard, Beck, Reckwitz ve Rosa. Başka isimler de sayılabilir ama bilebildiğim en önemlileri bunlardır. Bunlara 34 Avroya kıyıp aldığım 700 sayfalık kitabıyla ödül kazanan Alexandra Schauer'i de eklemek gerekir. Bu kadında gelecek var, öyle görünüyor. Kitabın adı Mensch ohne Welt (Dünyasız İnsan), altbaşlığı "geç modernlik toplumsallaşmasının sosyolojisi". Kitabı alayım mı almayayım mı diye düşünüp karıştırırken son bölüm dikkatimi çekti: geleceğin kaybolması ya da bulanıklaşması ve insanlarda yaygın nostalji eğilimi... Biraz okuyayım, dedim. Kitapçıda bir köşeye oturdum, giriş kısmını geçtim. Kitap modernizm öncesi, modernizm ve modernizm sonrasında zamanın örgütlenmesini konu alıyor. Zamanı denetim altına alan, insanı da denetim altına alır. Bunu E.P. Thompson "İngiliz İşçi Sınıfının Oluşumu" adlı yaklaşık bin sayfalık kitabında anlatır: Fabrika zamanı insanlara nasıl dayatıldı? Bu kitabı çeviren Uygur Kocabaşoğlu ve yayınlayan Birikim Yayınları büyük hizmet yapmışlar ama kaç kişi ilgilenip okumuştur, ayrı konu...

Sosyalizmden Kapitalizme Geçiş – Bulgaristan ve Romanya örnekleri kitabımda (bkz. www.engineerkinerkitaplar.blogspot.com

veya Drive içinde TDAS Kitaplar diye arayınca bulabilirsiniz) Bulgaristan Komünist Partisi'nin işçilerle yaşadığı sorunları, işyeri disiplininin azlığını ve diğer sosyalist ülkelerde de bulunan bu sorunun nedenlerini incelemiştım.

Thompson, fabrikada disiplinin –başka deyişle zamanın düzenlenmesinin, belirli zamanda belirli iş çıkarılmasının- ancak fabrika dışındaki hayatta disiplin sağlandığında gerçekleşebileceğini anlatır. Komünistler bunu yapamadılar, başka bir yol da bulamadılar.

“Fabrikada dinleniriz, iş bittikten sonra çalışırız (özel işlerimizi yaparız)” belirlemesi bir Bulgar işçisine aittir ve gerçeği anlatmaktadır.

Kitap modernizm öncesinde zamanın Batı toplumlarında doğa ve kilise tarafından belirlenmesini anlatırken, insanın doğaya bağımlılığının yanı sıra kilise tarafından da sürekli dini tatil günleriyle ve günlük dua zamanlarıyla zamanın nasıl örgütlenip insanların denetim altına alınmasını anlatır. Yazar, “burada tarih yoktur” der, “her yıl sürekli aynı şey yapılır.”

Aklıma ister istemez anma günlerimiz geldi: Denizlerin idamı, Kızıldere, Ulaş'ın öldürülmesi ve her örgütün kendine özgü çok sayıda anma günü...

Her yıl aynı şey yapılır ve burada da tarih yoktur çünkü diyelim beş yıl önce yapılanla bugün yapılan ya da beş yıl sonra yapılacak olan arasında çok az farklılık vardır.

İnsanlar böylece otomatiğe bağlanmış gibi hem kendilerini meşgul ederler ve hem de geçmiş sürekli bugüne taşırlar.

Arada bir ilgilendiğimden değil gözüme çarptığından post modernizm hakkında atıp tutan yazılar okuyorum. “Cahillik insanı konuşturur” denir ya, böyle bir şey...

Bazen post modernizm bazen geç modernizm deniliyor ve yazarlar bunu bile bilmiyorlar. Modernizm dönemi bitti, yaklaşık 40-45 yıl önce bitti. Bu aynı zamanda sanayi kapitalizminin dönüşmesi anlamına geliyordu. Fordist üretim tarzından post fordizme geçiş oluyordu. Üretim birimlerinin başka ülkelere taşınması da bu dönemde başlar.

Anladığım kadarıyla bazı kişiler hala modernizmde duruyorlar, sürdüğünü sanıyorlar.

Abdullah Öcalan'ın “kapitalist modernitenin eleştirisi” vardı. Yıllardır hapiste olan, sosyolojide akademik eğitim görmemiş birisinin modernitenin hala sürdüğünü sanması normaldir. Normal olmayan bunu tekrarlayanlardır. Olmayan bir şeyin eleştirisini yapıyorlar ama henüz farkında

değiller.

Geç modernlik de kendi içinde gelişiyor. Özellikle Reckwitz ve Rosa, iki Alman sosyolog bu konuda önemli isimlerdir. Muhtemelen Fransızlarda da bu konuda önemli isimler vardır ama henüz çevrilmiş kitaba rastlamadım.

Bu iki sosyolog birlikte yazdıkları bir kitapta bölgesel değil küresel teorilerin ortaya çıkmasının zorunluluğuna işaret ediyorlar. Mesela, diyorlar, iklim krizi küresel teori gerektirir.

Benzer durumu sosyalizm konusunda da görüyoruz. Pazar sosyalizmi, bu genel teori ve bunun Çin, Vietnam, Küba çeşitleri bulunuyor. Başka deyişle büyük teori eskisi kadar katı ya da az esneyebilen özellikte değildir ama farklı çeşitlerinin önemli ortak noktaları bulunmaktadır.

O doğuşu görüyorsunuz, bu doğuşu teorileştirmeye çalışanların kitapları da elinizin altında ve o dili okuyabiliyorsunuz; bu büyük bir imkandır.

Amerikan ve İngiliz sosyologlarının pragmatizme fazla daldıkları için geneli görmekte başarılı olacaklarını sanmıyorum. Bu konuda önemli bir kitaplarını da görmedim.